

AKTIVA PROGRAMRÅD

– ETT SAMARBETE MELLAN SKOLA OCH
FÖRETAG INOM MOTORBRANSCHEN

Aktiva Programråd
© Motorbranschens Yrkesnämnd, MYN april 2011

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	4
Samhället och skolan	5
Skolan som utbildningsföretag	10
Samverkan skola – företag	11
Programrådets verksamhet	19
Utbildningens kvalitet	20
APL	21
Handledarutbildning	25
Eleverna om APL	27
Nifsarpsskolan i Eksjö	29
Haraldsbogymnasiet i Falun	33
Nobelgymnasiet i Karlstad	35
Upplands-Brogymnasiet	38
Aktiva programråd	41
Länkar	42

FÖRORD

Ett aktivt samarbete mellan skola och företag är en förutsättning för dagens och morgondagens rekrytering av fordonstekniker till motorbranschen.

Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen i branschen och skolans begränsade ekonomiska och personella resurser kommer allt mer av den fordonstekniska utbildningen att förläggas på företagen.

Det är därför viktigare än någonsin att företag och skola förstår varandra, arbetar nära tillsammans samt formar och fördelar sina respektive bitar i mekanikerutbildningen till en behovsanpassad helhet. Företagen måste ställa konkreta krav på lärarnas kompetens och utbildningens kvalitet.

Skolan å sin sida måste ställa krav på att företagen på ett professionellt sätt tar emot och förmedlar kunskaper till de elever som är ute på praktik, APL.

I den nya gymnasieskolan, GY 11, betonas vikten av ett nära samarbete mellan skola och näringsliv.

Samarbetet ska ske i organiserade former.

I den nya skollagen som gäller från höstterminen 2011 sägs att yrkesutbildningarna ska samarbeta med näringslivet.

I alla yrkesprogram ska det också finnas ett lokalt eller regionalt programråd där skola och företag gemensamt diskuterar utbildningen, dess inriktning och hur de olika utbildningsavsnitten ska fördelas mellan skola och företag inom respektive region.

Skriften visar också hur samarbetet i programråd fungerar vid några olika gymnasieskolor.

Stockholm, april 2011

Caj Luoma, MAF, ordförande MYN

Bo Andersson, IF Metall, vice ordförande MYN

SAMHÄLLET OCH SKOLAN

Samhället utvecklas och förändras i allt snabbare takt. Detsamma gäller arbetslivet, inte minst inom motorbranschen.

Allt större krav ställs på enskilda medarbetare i företagen. Det räcker inte längre med att ha en bred och gedigen yrkeskunskap.

Medarbetaren måste också bland annat:

- ha förståelse för helheten i företaget, både vad gäller lönsamhet, ekonomi och produktionsprocess
- kunna samarbeta i lag
- kunna arbeta självständigt, analysera och lösa problem
- kunna ge, ta och tolka muntliga och skriftliga instruktioner
- kunna ha direkta kundkontakter och förklara problem

Tidigare, när samhälle och arbetsmarknad hade en enklare och mindre komplex struktur, kunde skolan svara för en större del av individens lärande, ”lärandet för livet”.

I dagens informations- eller tjänstesamhälle förmedlar skolan bara en liten del av allt det kunnande som krävs av företagens medarbetare.

Som tur är har de flesta skolorna driftiga ledare, rektorer samt kunniga och ambitiösa lärare, som arbetar i nära samverkan med företagen i näringslivet.

Den nya gymnasieskolan

Hela skolväsendet är under omvandling. Den nya gymnasieskolan som börjar gälla från ht 2011 är liksom den tidigare indelad i program. Det finns 18 treåriga nationella program i skolsystemet, varav Fordons- och Transportprogrammet är ett.

En kommun är inte skyldig att själv anordna alla programmen, men elever har rätt att välja vilket nationellt program de vill. Det innebär att en kommun som saknar aktuellt program måste hjälpa elever med att ordna plats i någon annan kommun, där det sökta programmet finns.

Ny skollag och nytt betygssystem

Riksdagen har fattat beslut om en ny skollag, SFS 2010:800. Den börjar för gymnasieskolan att gälla från den 1 juli 2011. Lagen är anpassad till en målstyrd skola där kunskap står i fokus.

Några av nyheterna är att:

- samma regler ska gälla för kommunala och fristående skolor
- nya skärpta antagningsregler till gymnasieskolan gäller
- eleverna ska bli bättre förberedda för yrkeslivet än tidigare
- nya examensmål ersätter tidigare programmål
- det inom yrkesprogrammen får förekomma gymnasial lärlingsutbildning, vilken ska vara förlagd till en eller flera arbetsplatser
- de individuella programmen ersätts av introduktionsprogram (se skolverket.se)
- yrkesutbildningarna ska samarbeta med näringslivet
- lokalt ska rektor inrätta lokalt eller regionalt programråd
- ett nytt sexgradigt betygssystem, A, B, C, D, E, F, införs, där A till E är godkända betyg och F är icke godkänt

Nya antagningsregler

För att antas till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska, engelska och matematik samt i fem andra ämnen.

Antagning kan ske även från något av introduktionsprogrammen om eleverna från detta uppfyller samma krav som övriga sökande.

Ämnen, inriktningar och examen

Tidigare kärnämnen kallas nu gymnasiegemensamma ämnen. Det är teoretiska ämnen som i olika omfattning läses på alla nationella program.

Varje program innehåller också ett antal programgemensamma ämnen som ger programmen dess karaktär.

För Fordons- och Transportprogrammet är ämnena Fordons- och transportbranschen och Fordonsteknik, sådana programgemensamma obligatoriska ämnen.

För yrkesutbildningarna ingår också yrkesspecifika ämnen, yrkesämnen, programfördjupningar, individuellt val och ett gymnasiearbete, som sammanfattar hela utbildningen på programmet. Studierna på yrkesprogrammen ska leda fram till en yrkesexamen.

Som krav för examen gäller att eleven har minst 2250 godkända poäng av utbildningens totalt 2500 poäng och godkänt i vissa ämneskurser (se skolverket.se) och i gymnasiearbetet.

En poäng motsvarar den kunskap en elev förväntas tillgodogöra sig under en lektionstimme.

Fordons- och Transportprogrammet

Fordons- och Transportprogrammet har fem olika inriktningar:

- personbil 500 p
- lastbil och mobila maskiner 500 p
- karosseri och lackering 400 p
- transport 500 p
- godshantering 400 p

Fordons- och Transport-programmets struktur och poäng

- gymnasiegemensamma ämnena ger 600 poäng
- programgemensamma karaktärsämnen ger 400 poäng
- programfördjupningar ger 700 – 800 poäng
- individuellt val, dvs. specialisering, ger 200 poäng
- gymnasiearbete ger 100 poäng

I utbildningen ingår minst 15 veckors arbetsplats-förlagt lärande, APL. En vecka motsvarar 24 under visningstimmar.

SKOLAN SOM UTBILDNINGSFÖRETAG

Gymnasieskolan kan betraktas som ett utbildningsföretag. Som sådant måste den, liksom andra företag, satsa på sitt humankapital, dvs lärarna, för att klara konkurrensen.

Detta gäller i särskilt hög grad gymnasieskolor med yrkesförberedande program samt den uppdragsutbildning, som allt fler skolor genomför i konkurrens med andra.

Lärofortbildning en nödvändighet

Motorbranschen rekommenderar sina medlemsföretag att erbjuda varje anställd vidareutbildning. Detta är nödvändigt om företagens anställda ska hänga med i den snabba utveckling som sker. Då handlar det enbart om utvecklingen av de egna fordonsmodellerna.

För yrkeslärarna, som ska följa utvecklingen av många olika märken, bör ett minimikrav vara minst 1-2 veckors praktik eller utbildning om året ute på företag. Det räcker inte med sporadiska kontakter eller de företagskontakter som tas i samband med att eleverna ska ut på APL.

Många företag arbetar aktivt, inte minst i programråden, för att möjliggöra för lärarna att komma ut på företagen. Det har dock visat sig ganska svårt. Detta beror många gånger på tidsbrist eller av ekonomiska skäl. En lärare som inte finns tillgänglig i skolan, måste ersättas av någon annan. Det borde dock vara ett självändamål för skolan att ha lärare, som är "up to date", om man vill ge en kvalitativt bra utbildning.

SAMVERKAN SKOLA – FÖRETAG

Den kommunala skolan har begränsade ekonomiska och personella resurser.

Skolorna har i många fall inte tillräckliga ekonomiska medel för att hänga med i den snabba tekniska utveckling som sker inom motorbranschen. Våra företag måste därför räkna med att allt mer av utbildningen i framtiden kommer att ske ute i företagen. Företagen måste också engagera sig mer i skolarbetet för att påverka och styra planeringen och genomförandet av yrkesutbildningen. Det är företagen som vet vad som behövs och det är viktigt att skolan får del av dessa synpunkter för att kvaliteten på utbildningen ska bli den rätta.

Det ligger också i företagets intresse att se till att skolan har modern och ändamålsenlig utrustning och att lärarna fortbildas så att de hänger med i den snabba tekniska utvecklingen.

Skolans roll

Den yrkesinriktade gymnasieskolans roll har blivit allt mer teoretiserad. Drygt halva utbildningstiden ägnas åt yrkesinriktade karaktärsämnen, det vill säga fordonstekniska baskunskaper. Resten ägnas åt gymnasiegemensamma ämnen. Skolan har en lagstiftad skyldighet att se till att eleverna får praktik genom APL. I samband med APL är det viktigt att skolan talar om för företaget vilka bakgrundskunskaper eleven har och vad man förväntar sig att eleven ska gå igenom och lära sig mer om under sin yrkespraktik.

Företagens roll

Företagens nu lagstiftade roll är att påverka utbildningen, stötta yrkeslärarna genom att hålla dem ajour med utvecklingen och bidra med modern utbildningsutrustning i form av motorer, växellådor, bilar och felsökningsutrustning. Det är också att ge eleverna praktik genom APL och att utbilda dem i de speciella system och metoder som företagen använder och efterfrågar. För att kunna ta emot APL-elever krävs att företagen låter särskilda handledare avsätta den tid det tar att ta sig an och praktiskt utbilda elever vid företaget.

Olika världar

Skola och företag verkar under olika förutsättningar. Man har olika roller i samhället. Skolan styrs av politiker som anger budgetramar för olika ändamål. Företagen styrs av marknadens krav och ekonomiska realiteter. Ett gemensamt mål för skolorna och företagen är dock att eleverna blir så välutbildade som möjligt och att de är anställningsbara när de slutfört sin gymnasieutbildning. Ofta talas det om skolans värld och verkligheten, men oberoende av vad man kallar det är både skolans och företagens roller i individutbildningen lika viktiga. Skolan svarar för den teoretiska och den motortekniska grundutbildningen. Företagen för delar av den praktiska utbildningen. Skola och företag bidrar båda till att eleverna får den utbildning som marknaden kräver. Skolans ämnesplaner gäller under APL. Dessa ska följas och alla ingående moment måste genomföras. Det ska inte vara någon skillnad om utbildningen genomförs vid skolan eller vid ett företag.

Lokala eller regionala programråd

Enligt den nya skollagen ska lokala eller regionala programråd finnas som ett samverkansorgan mellan skola och lokala företag för varje yrkesprogram.

Det åligger rektor att bilda programråd.

Hur programråden ska vara sammansatta och hur ofta de ska sammanträda anges inte i lagen, men tanken är att de ska anpassas efter det lokala näringslivet, d v s motorbranschens företag.

Normalt bör de sammanträda minst två gånger per läsår. Skolor med få branschföretag i sin närhet, kan samverka med andra skolor och tillsammans bilda regionala programråd.

Engagemang och nära samarbete

Ett nära och engagerat samarbete är en förutsättning för att man gemensamt, skola och företag, ska kunna utbilda kunniga medarbetare för motorbranschens behov. För att båda parter ska förstå varandra krävs samarbete i organiserade former. Detta ska ske i programråd och genom täta kontakter mellan lärarna och branschföretagen, under och mellan APL-perioderna.

Lokal anpassning

Några centrala regler eller direktiv, för hur samarbetet ska bedrivas, finns inte. Det är en kommunal angelägenhet. Samarbetet kan därför ta sig många olika former, beroende av lokala förutsättningar och behov. Det är viktigt att man formar programrådet efter de lokala behoven, för att tillvarata närområdets kunnande och behov.

Reglerad verksamhet

Verksamheten bör vara reglerad i den lokala skolplanen, där bl.a. programrådets befogenheter klargörs. Detta för att rådet ska få stöd för sitt arbete och ett formaliserat inflytande på undervisningen i skolan.

Sammansättning

Vanligt är att nuvarande programråd har 8-10 ledamöter. Normalt ingår:

- skolledare, sammankallande
- 1-2 yrkeslärare
- 1-2 elever
- 1 studie- och yrkesvägledare
- 1 facklig representant samt
- företagsrepresentanter för skolans olika yrkesgrenar

Viktigt är också att någon politiker och representant för arbetsförmedlingen är med. Ordförande bör vara en företagsrepresentant.

Det är viktigt att programrådet är allsidigt sammansatt. Dock bör det inte bli så stort att sammanträdena övergår till att bli informationsträffar, där skolan bara redogör för formalia.

Branschens representanter

Motorbranschens Arbetsgivareförbund, MAF, och Motorbranschens Yrkesnämnd, MYN, verkar för att företagsrepresentanter ska ingå i de olika programråden, lokalt som regionalt.

Det är viktigt att dessa får möjlighet att avsätta tillräcklig tid för att sätta sig in i hur skola och undervisning fungerar och för att förbereda sig inför sammanträdena. Detta kräver aktivt stöd från företagsledningens sida.

Viktigt är också att en ledamot i programråd inte bara uppfattar sig som representant för det egna företaget utan för branschen som helhet.

Det betyder att ledamöter bör samarbeta med kolleger i andra företag i frågor som behandlas i programrådet. Han eller hon ska också informera sina kolleger om vad som avhandlats i rådet om ordförande inte distribuerar protokollen till samtliga berörda företag.

Sammanträden och protokoll

Det är viktigt att mötena sker regelbundet. Mötena bör inte bara förläggas till skolan, utan även till företag, och kombineras med studiebesök på verkstäderna, så att skolrepresentanterna och de icke branschverksamma ska få en inblick i arbetslivet. Sammanträdena ska protokollföras. Protokollföring är en förutsättning för att man ska kunna följa upp verksamheten. Protokollen kan också användas för att ge tyngd åt skolledningarnas krav inför skol- och kommunstyrelse, genom att man kan visa på att även näringslivet står bakom kraven.

Verksamhetsplaner

Programråden bör upprätta verksamhetsplaner både på kort och längre sikt och sätta upp konkreta mål för verksamheten. Efter varje period bör rådets verksamhet utvärderas.

Budgetramar ger flexibilitet

Många programråd upplever att de är ekonomiskt styrda av politiska beslut. Möjligen kan denna styrning luckras upp om man verkar för att få till stånd budgetramar för skolverksamheten. Detta ger råden flexibilitet och större möjlighet att styra verksamheten till angelägna områden.

PROGRAMRÅDENS VERKSAMHET

De frågor som de olika programråden diskuterar varierar från råd till råd, utifrån de lokala förutsättningarna och de behov som finns.

Nedan anges några vanliga frågor som brukar behandlas:

- skolans kontakter med näringslivet
- skolans utrustning
- lärarnas fortbildning
- undervisningens anpassning till nya arbetsmetoder
- utbildningens kvalitet och inriktning
- rekryteringen till Fordons- och Transportprogrammet
- lokal anpassning av rekryteringsåtgärder
- företagens medverkan i grundskolans yrkesorientering
- övriga gemensamma aktiviteter
- lokal anpassning av utbildningen
- APL-handledarna och deras utbildning
- anskaffning av APL-platser
- val av lämpliga APL-platser
- dimensionering av utbildningen

UTBILDNINGENS KVALITET

En av programrådets viktigaste uppgifter är att följa upp och kontrollera utbildningens kvalitet.

Bra kvalitet på utbildningen kräver bland annat:

- rätt utbildade lärare
- engagerade lärare som bereds möjlighet till kontinuerlig vidareutbildning
- modern och relevant utrustning och läromedel i skolan
- ett nära samarbete mellan skolans och företagens personal
- APL-perioder som planeras och läggs upp gemensamt av skolan och företagen
- APL som leds av engagerade och särskilt utbildade handledare
- att de yrkestekniska baskunskaper eleven får i skolan, och de praktiska färdigheter han/hon får genom praktiken, kompletterar varandra.

MYN:s slutprov är ett sätt att kontrollera och påverka kvaliteten och få en likvärdig utbildning på alla skolor.

En stimulerande och kvalitativt bra utbildning skapas genom integrering av APL och skolans utbildning samt genom nära integrering av karaktärs- och yrkesämnena. För eleven är det viktigt att förstå olika kunskapers betydelse för yrket.

APL

En annan viktig uppgift för programråden är att planera och se till att arbetsplatsförlagt lärande genomförs i företagen.

Det är skolans skyldighet att ta fram APL-platser. Minst 15 veckor av utbildningen ska vara praktiskt inriktad yrkesutbildning på företag. Det är viktigt att dessa veckor planeras så noggrant att de motsvarar elevens förväntningar på yrkeslivet och kompletterar skolans teoretiska utbildning. APL regleras i avtal mellan skola och företag.

Skolor som inte kan ordna APL-platser får inte heller bedriva yrkesutbildning inom den aktuella inriktningen.

Lokal överenskommelse och avtal

Innan ett företag träffar avtal med skolan, om att ta emot APL-elever, ska man ha träffat en lokal överenskommelse med verkstadsklubben eller med representanter för Industrifacket Metalls (IF Metall) avdelning om detta.

Därefter träffar företag och kommun/skola avtal om APL, vad som gäller för företaget, eleven och skolan, under praktiken. Här fastslås bland annat att det arbetsplatsförlagda lärandet ska ske under ledning av handledare. Saknar handledaren erforderliga kvalifikationer för uppgiften anordnas, genom kommunens/skolans försorg, särskild handledarutbildning.

Lokal överenskommelse och avtal eller överenskommelse om APL regleras i en överenskommelse mellan MAF och IF Metall. Exempel på detta finns som bilaga i avsnittet ”Avtal Yrkesutbildning” i MAF:s och IF Metalls kollektivavtal, Motorbranschavtalet.

Val av arbetsplats

Skolans lärare är de som bäst känner eleven och vet vad han eller hon behöver för typ av praktik. Skolan har också ofta god kännedom om vad de olika företagen arbetar med och vad de är bra på och kan placera rätt elev på rätt företag.

Samförstånd och kommunikation

För att företagen internt ska kunna planera APL individuellt för olika elever måste de få veta vilka förkunskaper eleven har och vad de kan förvänta sig av honom eller henne. Viktigt är också att de får veta vad skolan förväntar sig av APL-perioden. Normalt börjar en period med att en lärare åker ut till företaget och pratar igenom elevens kunskaper och behov. Vid detta tillfälle är det vanligt att företagets kontaktperson informerar läraren om vad som skett på företaget, vilka nya system man arbetar med sedan föregående APL-period, o s v. Besöket blir på så sätt också ett ömsesidigt kunskapsutbyte.

Stramare APL

Många företag vill gärna se ett stramare APL och efterlyser bättre information från skolans sida, både vad gäller elevens kunskaper och om skolans förväntningar. Vill man t ex att eleven ska få lära sig mer om växellådor kan företagen ofta se till att eleven får arbeta med detta, om de får veta det i tid.

E
01

Formulär bra hjälp

Många skolor använder sig av enkla formulär med uppgifter om eleven och vad man vill att APL ska omfatta. Vid Herrgårdsgymnasiet i Säffle t ex, tar läraren inför APL-besöket med sig ett formulär, där det framgår vad eleven har gått igenom och inte gått igenom i skolan. Formuläret omfattar också skolans bedömning av elevens kunskaper på olika moment. Dessutom görs en personlig bedömning av eleven omfattande ansvarstagande, vilja, passning av tider och övrig social kompetens. Efter avslutad praktikperiod gör handledaren sin bedömning på samma formulär och anger vad eleven arbetat med. Detta är viktigt eftersom även den praktiska delen av utbildningen ska tas med i slutomdömet av eleven.

HANLEDAUTBILDNING

Företagen bör ha väl utbildade handledare, för att på rätt sätt kunna ta emot och utbilda APL-elever.

Frågan om utbildade handledare resulterade redan 1988 i en rekommendation från Arbetsmarknadens Yrkesråd, dåvarande SAF:s och LO:s gemensamma organ för yrkesutbildningsfrågor, om en drygt veckolång handledarutbildning. Denna gäller fortfarande.

Utbildningsbehov

Av en enkel förfrågan bland gymnasieskolor och medlemsföretag framgår att man anser att skolan och branschen gemensamt bäst kan genomföra en sådan utbildning. De flesta företagen anser att handledarna behöver viss praktisk pedagogisk och ungdomspsykologisk utbildning. Trots det saknar alldeles för många företag, utbildade handledare. Detta främst beroende av att man inte känner till att sådan utbildning finns.

Skolorna har beredskap

Många gymnasieskolor har eller har haft handledarutbildning för branschfolk och är beredda att ta upp den igen om krav framförs. De handledare, som genomgått utbildningen, lovordar den.

Bra handledare

På de flesta företag handplockas erfarna och villiga mekaniker som handledare. De flesta är väl medvetna om hur viktigt ett bra handledarskap och en väl genomförd APL-praktik är för eleven. APL-eleverna är den viktigaste rekryteringsbasen för branschen.

På en del företag har det varit svårt att få fram bra handledare, eftersom många vill arbeta för sig själva och på ackord. På andra företag utnyttjar man arbetsledaren med fast timlön eller ger mekanikern särskild ersättning för inkomstbortfall under den tiden han har en elev.

En bra handledare

- har intresse för ungdom och utbildning
- har social kompetens
- har genomgått handledarutbildning
- har konkreta förväntningar
- ser APL som ett självändamål för företaget
- har tålamod och ger sig tid att ägna sig åt eleven
- tänker på hur det var när han/hon själv var ny på jobbet
- ger eleven tid att ”göra det själv” och ställa frågor
- är en kunnig allroundmekaniker
- fungerar som ett föredöme för eleven att se upp till
- är insatt i skolans värld
- kan delegera och vågar släppa ifrån sig en del av ansvaret

ELEVERNA OM APL

**För eleverna är praktiken ofta den första riktiga kontakten med arbetslivet. Något som han eller hon sett fram emot.
– Tänk att få arbeta på riktigt!**

Det är därför viktigt att APL planeras så noggrant att den motsvarar högt ställda förväntningar. Tiden under APL är också den period då eleven får se att det som lärs ut i skolan är viktigt, då teoretiska kunskaper ska omsättas i praktiken. En mindre bra APL-period kan leda till att eleven avbryter sin mekanikerutbildning och väljer ett annat program.

Praktik kräver teori

Ofta sägs det att eleven lär sig lika mycket under fyra veckor på företag, som under fyra månader i skolan, men utan de baskunskaper, som skolan förmedlat, skulle APL inte ge så mycket, enligt eleverna själva. De flesta inser att man behöver en teoretisk bas och kunskaper även i kärnämnen för att klara praktiken. Den stora skillnaden mellan skola och företag, anser många elever, är att i skolan får man en bild av yrket, på företaget en annan, med mera tempo, omväxling och ansvar. Det är nyttigt, menar de. Av de elever som tillfrågats ville samtliga gärna börja arbeta på den arbetsplats där de praktiserat. Ett mycket bra betyg åt företagen och deras APL-handledare.

NIFSARPSSKOLAN I EKSJÖ

Eksjö kommun satsar på yrkesutbildning. Kommunen har satsat stort på en ny mycket modern och välutrustad skola för fordonsutbildning.

Nifsarpsskolan har utbildningslokaler helt i klass med de verkstadslokaler som de större branschföretagen har. Politikerna i kommunen är mycket lyhörda för skolans och företagens krav.

Ett tiotal företag, bl.a. Volvo och Scania, har sponsrat några av lokalerna i den nya skolan och förlägger en del av sina kurser och sammankomster dit.

Skolan är en fristående gymnasieskola med hela småländska höglandet som upptagningsområde. Eksjö kommun är huvudman.

På skolans fordonsutbildningar, som har runt 215 elever, utbildas bland annat billackerare, bilskadereparatörer, lastbilsförare, lastbilmekaniker, maskinmekaniker och personbilmekaniker. Skolan kommer även erbjuda bussförarutbildning från och med höstterminen 2011.

Dessutom bedrivs kursverksamhet för företag inom fordons- och transportsektorn.

Nära samverkan skola-företag

Skolledare, Mats Klasson, arbetar för att sudda ut gränserna mellan företag och skola. Han ser skola-näringsliv som en samverkande enhet för att utbilda duktigt yrkesfolk. Man har kontinuerligt informella kontakter med företagen. Skolan lånar utrustning av företagen och företagen lånar utrustning av skolan. Mindre företag som saknar viss specialutrustning låter skolan ta hand om en del reparationer. Skola och näringsliv samverkar

genom gemensam branschinformation vid t.ex. öppet hus på skolan. Samverkan gäller dock inte information i grundskolan inför yrkesvalet. För denna svarar skolans lärare och elever själva.

Utbildningen

Skolan håller sig á-jour genom att köpa in helt nya kompletta bilar, i stället för bara till exempel motorer, växellådor och drivsystem. Det gäller även verktygs- och felsökningsutrustning. Eleverna får på det sättet jobba med modernt material.

En av Nifsarpskolans filosofier är verklighetsbaserat lärande, varför mycket av undervisningen sker på kundfordon. Det medför också att eleverna får lära sig att hantera kundkontakter. Något som bl.a. beskrivs i MYN:s bok Grundläggande Kundvård i Motorbranschen.

Lärarfortbildning och trivsel

Vid skolan förs en mycket positiv och öppen personalpolitik.

– Personalen, det vill säga lärarna och kanslifolket, måste tycka att det är roligt att gå till arbetet, säger Mats Klasson. Om lärarna trivs gör de ett bra jobb och det smittar av sig på eleverna. Utöver att lärarna gör APL-besök förekommer det också att de är ute 1-2 veckor på yrkespraktik i olika företag.

Social fostran och ansvar

Skolans elever och personal sköter i stort sett skolan själva vad gäller skötsel och underhåll.

– Detta är en viktig del i den sociala fostran och ett sätt för eleven att lära sig ta ansvar, menar Mats Klasson. Det är också ett sätt att hålla driftskostnaderna nere. Det förekommer inget klotter eller nedskräpning på skolan.

Programrådet

Programrådet vid skolan består av representanter för fack, skola, SYV, företag, elever och MYN regionalt samt en politiker, som leder sammanträdena. Rektorn är sammankallande. Politikern är kommunens öra. Programrådet ser sig som ett rådgivande organ

som följer fordonsutbildningens utveckling. Det fungerar som idégivare lokalt och ser vad det finns för behov av utveckling och förändring i utbildningen.

- Näringslivets medverkan är ett måste, säger Mats Klasson, annars hamnar vi i en isolerad värld.

- Näringslivet är mycket aktivt i programrådet.

Under programrådet har man bildat undergrupper för de olika inriktningarna. I t ex gruppen personbil diskuteras specifika personbiltekniska frågor innan de tas upp i programrådet.

- Programrådet fungerar bra, säger man på Finnvedens Lastvagnar. En förutsättning för detta är att det finns en drivande kraft i skolan som har en vilja att utveckla skolan och bedriva en utbildning som motsvarar våra krav. Vi har en aktiv och drivande rektor och kommunens fulla stöd i vårt arbete. För att motverka att de bästa eleverna mest söker till transport, får även mekanikereleverna möjlighet att ta körkort under utbildningen. Vi behandlar relevanta frågor och alla strävar åt samma håll.

- Det råder harmoni mellan lärare och företag, säger facketts representant i rådet.

Båda parter är lyhörda. Det som bestäms i rådet följs upp och skolan är mycket öppen för nyheter.

HARALDSBOGYMNASIET I FALUN

Haraldsbogymnasiet i Falun har en modern fordonsutbildning med bra lokaler, anpassade för de olika yrkesinriktningarna.

Skolan ger företagen ett bra rekryteringsunderlag för framtida medarbetare.

Programråd

Skolan har ett väl fungerande programråd som träffas två gånger per läsår, höst och vår. I rådet ingår tio branschföretag från kommunen, fem lärare samt rektor, en studie och yrkesvägledare, två elevrepresentanter, en person från facket och en person från MAF. Elevernas roll i rådet är, dels att ge sin syn på både den skol- och arbetsförlagda delen av utbildningen, dels att informera sina kamrater om vad som avhandlats i programrådet.

Utbildningen

Vid Fordons- och Transportprogrammet i Falun utbildas personbilmekaniker, bilskadereparatörer och billackerare.

Lackeleverna kan söka ett fjärde läsår i Silkeborg, Danmark, vilket ger eleverna möjlighet att få gesällbrev i billackering.

Samtliga utbildningar erbjuder eleverna att göra sin APL i hemkommunen.

Skolan erbjuder även lärlingsutbildning inom vuxenutbildningen. Skolan har satsat mycket på modern framtida utrustning, för utbildning inom samtliga inriktningar under läsåren 2008 – 2009 och 2009 – 2010.

Skolan har en helhetssyn på utbildningen genom att det arbetsplatsförlagda lärandet skapar ett bra samarbete även mellan de gymnasiegemensamma ämnena och företagen.

Under Åk 2 och 3 pågår utbildningen genom varannan-veckors-schema, dvs. en vecka praktiskt arbete i yrket och en veckas teoretiskt arbete.

Rådets viktigaste uppgifter

- att skapa en brygga mellan skola och näringsliv
- att öppna dörrar för elevernas APL
- att möjliggöra lokala anpassningar i utbildningen om behov finns
- att skolan får insyn i utvecklingen i branschen genom att få medverka i olika utbildningar inom de lokala företagen

Företagen

Från företagets sida tycker man att rådet och samarbetet med skolan fungerar bra.

- Vi får bra gehör för våra synpunkter, säger man på Rolf Ericson Bil AB i Falun. Vi har många informella kontakter mellan programrådsmötena.

Vi borde vara ännu aktivare i grundskolan och informera även studie- och yrkesvägledarna, säger man på Bilmetro, som tycker att samarbetet fungerar bra.

NOBELGYMNASIET I KARLSTAD

På Fordons- och Transportprogrammet på Nobelgymnasiet i Karlstad utbildas bland annat personbils-, lastbils- och bussmekaniker samt lackerare och bilskadereparatörer.

På skolan finns även YH-utbildning, högskoleutbildning, med kvalificerad teknikerutbildning inom bilelektronik. En eftergymnasial utbildning på ett år.

Programrådet

Programrådet består av lärare, elever, företagsrepresentanter för personbil, maskin och lastbil, politiker, studie- och yrkesvägledare, facklig företrädare, rektor samt företrädare för MYN, sammanlagt 12 personer exklusive elever.

Programrådet sammanträder fyra gånger per läsår.

- Det är viktigt att företagen är med och utformar utbildningen, säger rektor Christine Andersson. Om vi har ett bra samarbete kan vi tillsammans svara för olika delar av utbildningen. Inte minst APL är viktigt för eleverna. I rådet diskuterar vi aktuella skol- och branschfrågor.

Företagen hjälper oss med material och utrustning och i skolans YH-utbildning inom bilelektronik är företagen delaktiga. Det är en spetsutbildning som företagen efterfrågar.

- Vi har svårt att få tag i kompetent personal på den tunga sidan, säger man på Värmlands Motor.

Att vi kan påverka utbildningen och tillsammans med skolan informera om programmet är viktigt. Vi på företagen är ute i skolorna och har informerat SYV-konsulenterna. Dessa har också besökt olika företag.

- Utbildningen är viktig och vi måste samarbeta. Skolan svarar för den teoretiska delen och vi hjälper till med utrustning, fortsätter Värmlands Motor.

I företagen kan vi också hjälpa till genom att vi har rätt utrustning, rätt produkter och kunskap om alla fel som förekommer.

Viktigt i skolan i dag är att den lär ut även social kompetens, eftersom montörerna får allt mer direkt personlig kontakt med kunderna.

Det är också viktigt att lärarna kommer ut mer på företagen, så att de hänger med i utvecklingen.

- Programrådet är bra, det ger oss en möjlighet att påverka

utbildningen i skolan så att den utbildar de tekniker vi behöver, säger man på Helmia Bil i Karlstad. Genom att delta i rådet kan vi också förbereda oss bättre när eleverna kommer på APL.

Vi får veta vad eleverna kan och vad de behöver lära sig mer om.

Ett sätt att aktivera programråd kan vara att få fler företag representerade och att sprida protokollen från mötena till fler branschföretag.

UPPLANDS-BROGYMNASIET

Upplands-Brogymnasiet i Kungsängen är en av gymnasieskolorna i Storstockholmsregionen med Fordons- och Transportprogram.

Inriktningarna är från och med höstterminen 2011 personbil, lastbil och mobila maskiner samt transport och godshantering.

Antalet sökande till programmet har minskat genom att ungdomspuckeln har passerats.

Nu tar man in 25 elever för mekanikerutbildning och 45 till transportsidan.

Marknadsföring ger resultat

Under det senaste året har det varit ungefär en sökande till varje plats. Betygen styr intagningen. Från introduktionsprogrammen kan elever, som läst in engelska, svenska, matte och fem andra ämnen tas in på Fordons- och Transportprogrammet.

I månadskiftet oktober/november är det en gymnasiemässa i sporthallen i Jakobsberg, där alla gymnasieskolorna i upptagningsområdet deltar. Upplands-Brogymnasiet är med och informerar alla eleverna i åk 9 om sina program. Man deltar också i gymnasiemässan i Älvsjö.

I slutet av november har man öppet hus på skolan och i slutet av januari ett miniöppethus för att informera eleverna inför gymnasievalet. Vid dessa två tillfällen får eleverna och deras föräldrar träffa lärare och fordons elever. Elever från grundskolorna är alltid välkomna att besöka Fordons- och Transportprogrammet och även praktisera någon dag på verkstadsgolvet. Studie- och yrkesvägledare inbjuds regelbundet att besöka programmet.

Skolan bjuder varje år i månadsskiftet april-maj in till en Fordonskonferens för alla verkstadschefer och verkmästare i företag som man samarbetar med.

Vid dessa tillfällen föreläser någon inbjuden person om nyheter i branschen.

Konferenserna är mycket populära.

Programrådet

Programrådet består av representanter för APL-företagen, en skolledare, en studie- och yrkesvägledare, fordonslärare och elever.

– Vi diskuterar bland annat hur skolan ska utvecklas, APL, lärarfortbildning, elevantal, intagning, hur marknaden ser ut och skolans utrustning, säger Christer Wallin, fordonslärare.

Vi träffas 2-3 gånger per läsår, säger han. Samarbetet både i rådet och mellan skolan och bilföretagen i området fungerar bra. Även från företagets sida är man positiv till programrådet.

- Rådet och APL är en förutsättning för att vi ska få rätt utbildning, säger man på Kindwalls i Veddesta. Man kan inte erbjuda lärarna utbildning, eftersom Ford utbildar personalen centralt med hjälp av konsulter. Kindwalls har kontinuerliga kontakter med lärarna och skolan, bland annat inför och under APL. Man anser dock att lärarna borde vara ute ännu mer på företagen för att vara ”up-to-date”.

Eleverna från Upplands-Brogymnasiet fungerar bra. De är vakna, intresserade och medvetna, säger man. Det är nu rätt människor som söker sig till mekanikeryrket.

Även Svenska Bil i Akalla, tycker att programrådet fungerar bra. Rådets uppgift är att se till att utbildningen anpassas till verkligheten och att skolan har rätt utbildningsmaterial. Man utbildar skolans personal på de fordon man ställer till deras förfogande och lärarna bjuds in att delta när man har vidareutbildning av den egna personalen.

Svenska Bil har också anordnat särskilda utbildningar enbart för lärare.

- Att Programrådet fungerar bra beror bland annat på att man behandlar jordnära, konkreta frågor och att deltagarna är engagerade i utbildning och ungdom.

Programrådets representanter känner att de har något att ge och får gehör för sina synpunkter, säger man på Svenska Bil.

- Vi försöker inrikta oss på sådant som företagen efterfrågar. Just nu tittar vi på el och elektronik, säger Christer Wallin.

Lärarna vid skolan får utbildning av företag som bl a VAG, Volvo, Volvo Trucks och Toyota, för att hålla sig a-jour med ny teknik och fortbilda sig inom yrket.

AKTIVA PROGRAMRÅD

För att skapa ett väl fungerande samarbete mellan skola och företag krävs:

- en drivande rektor som vill utveckla skolan och utbildningen
- engagerade ledamöter
- ömsesidig förståelse
- dokumenterade befogenheter
- regelbundna och protokollförda sammanträden
- relevanta frågor
- konkreta mål för verksamheten
- att fattade beslut följs upp och genomförs
- gemensamma branschaktiviteter
- en gemensam vilja att förbättra utbildningskvalitén.

LÄNKAR

Mer information om Fordons- och Transportprogrammet hittar du på följande länkar:

- Motorbranschens Yrkesnämnd, MYN,
www.bilproffs.se
- Motorbranschens Arbetsgivareförbund, MAF,
www.transportgruppen.se
- Industrifacket Metall,
www.ifmetall.se
- Svenska Målareförbundet,
www.malareforbundet.se
- Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd, TYA,
www.tya.se

***Bilproffs*.se**

Motorbranschens Yrkesnämnd, MYN
Box 5384, 102 49 Stockholm
tel 08 762 71 00, fax 08 611 41 04
info@bilproffs.se, www.bilproffs.se